

VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMAS

Dėl 2022 m. spalio 4 d. dr. T. D. prašymo ištirti galimai akademinę etiką pažeidžiančius /Padalinio/ vadovo prof. A. K. veiksmus

Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) 2022 m. spalio 4 d. gavo elektroniniu parašu pasirašytą ne Universiteto bendruomenės nario dr. T. D. (toliau – Pareiškėjas) raštą, kuriame keliamos abejonės dėl galimai šiurkščiai akademinę etiką pažeidžiančių /Padalinio/ vadovo prof. A. K. veiksmų. Pareiškėjas savo rašte nurodo, kad į Komisiją kreipiasi dėl prof. A. K. ir jo sūnaus S. K. „darbų, mokslų, šeimyninių ryšių ir finansavimo Vilniaus universitete“. Komisijos gautame rašte teigiama, kad prof. A. K. savo sūnaus atžvilgiu prisiėmė vertinimo ir vadovavimo funkcijas, kartu publikavo mokslinius straipsnius, galimai neleistinai prisidėjo jam Vilniaus universitete įgyjant mokslo daktaro laipsnį bei šiais savo veiksmais galimai šiurkščiai pažeidė Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso (aktuali Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimo Nr. SPN-54 redakcija) 11.2 papunktį, pagal kurį akademinį darbuotojų santykių su studentais principus pažeidžia „studijų pasiekimų vertinimo ar vadovavimo funkcijų prisiėmimas šeimos nario, giminaičio ar kito artimo asmens atžvilgiu“. Rašte prašoma ištirti minimus veiksmus akademinės etikos požiūriu. Pareiškėjas jokios savo teiginius pagrindžiančios informacijos prie rašto nepridėjo.

Komisija susipažino su Pareiškėjo rašte pateikta informacija bei kreipėsi dėl paaiškinimų į prof. A. K. bei papildomos aktualios informacijos į Universiteto Centrinės administracijos Doktorantūros ir rezidentūros skyrių. Susipažinusi su aktualia informacija Komisija nustatė: 1) S. K. studijavo doktorantūros studijose Padalinyje 2012-2017 metais; prof. A. K. 2006-2016 m. ėjo šio Padalinio vadovo pareigas; 2) doktorantūros studijų laikotarpiu buvo publikuotos dvi mokslinės publikacijos (/publikacijų autoriai ir pavadinimai/) ir du pranešimai mokslinėse konferencijose, kurių bendraautoriais (kartu su kitais Universiteto darbuotojais) buvo prof. A. K. ir S. K. S. K. taip pat parengė publikaciją ir du pranešimus mokslinėse konferencijose, tarp kurių bendraautorių prof. A. K. nebuvo; 3) S.K. baigė doktorantūros studijas Vilniaus universitete 2017 m. /.../ d. apsigynęs disertaciją „/.../“. *Disertacijos moksliniu vadovu, moksliniu konsultantu ar mokslo*

krypties tarybos nariu prof. A.K. nebuvo. Vienasmenių prof. A. K. sprendimų, galėjusių lemti S. K. doktorantūros studijų vertinimą nenumatyta; 4) S.K. nevykdo akademinę pareigą Vilniaus universitete. Komisija nenustatė jokių neteisėtų finansinių pasekmių, kurias būtų nulėmę prof. A.K. ir S.K. giminystės ryšiai.

Įvertinusi turimą informaciją, Komisija pažymi:

1. Komisija savo veikloje vadovaujasi Vilniaus universiteto senato patvirtintais Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos nuostatais (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-55) (toliau – Komisijos nuostatai). Komisijos nuostatai aprašo Komisijos vykdomų procedūrų eigą, kompetenciją bei galimus priimti sprendimus.

Komisijos nuostatų 13 punkte nurodyta, kad Komisija pagal kompetenciją nagrinėja skundus ir kreipimusis. Šiems dokumentams keliami reikalavimai detalizuoti Komisijos nuostatų 23 ir 24 punktuose, kuriuose nurodyta, kad, be kita ko, pareiškėjai įpareigojami nurodyti savo Universitete einamas pareigas (ar Universiteto padalinį, kuriame studijuoja) ir Universiteto suteiktą elektroninio pašto adresą. Nurodyti reikalavimai patvirtina, kad kreipimąsi ar skundą Komisijai gali pateikti ir ginčo dėl akademinės etikos šalimi tapti gali tik Universiteto bendruomenės nariai. Ši nuostata logiškai išplaukia ir iš Komisijos kaip savavaldžios bendruomenės ginčų nagrinėjimo komisijos, o ne teisėsaugos institucijos, paskirties ir įgaliojimų.

Suprantama, galimi atvejai, kada apie galimai neetišką Universiteto bendruomenės nario elgesį Komisiją informuoja ne Universiteto darbuotojas ar studentas. Tokiais atvejais Komisija taip pat vertina gauto rašto turinį ir, įvertinusi, kad jis patenka į Komisijos kompetenciją turi teisę tokios informacijos pagrindu pradėti tyrimą dėl galimo akademinės etikos pažeidimo savo iniciatyva (Komisijos nuostatų 14 p.). Pažymėtina, kad tokiu atveju gautai informacijai nėra keliami skundams ar kreipimamsi nustatyti reikalavimai, o jos tyrimui nėra taikomi specifiniai skundų ir kreipimamsi nagrinėjimui nustatyti procedūriniai reikalavimai ir terminai, tačiau informacija nagrinėjama vadovaujantis Komisijos nuostatuose nustatytais principais, o nagrinėjamas baigiamas sprendimu dėl akademinės etikos pažeidimo ar jo nebuvimo konstatavimo. Vykdamas tyrimą vadovaujantis Komisijos nuostatų 14 punktu į Komisiją besikreipęs ir informaciją pateikęs asmuo nėra laikomas ginčo dėl akademinės etikos šalimi, tačiau yra informuojamas apie Komisijos priimtą sprendimą.

Komisija pažymi, kad tais atvejais, kada keliami konkretūs klausimai ir abejonės dėl Universiteto bendruomenės narių, ypač einančių aukštas administracines pareigas, galimų akademinės etikos pažeidimų, nešališkumo priimant sprendimus, Komisija turi pareigą tokią informaciją įvertinti akademinės etikos požiūriu ir savo kompetencijos ribose konstatuoti buvus ar nebus bendruomenės nario veiksmuose akademinės etikos pažeidimus. Vadovaudamasi šiomis

nuostatomis, Komisija inicijavo ir atliko tyrimą dėl galimai akademinę etiką pažeidžiančių prof. A. K. veiksmų.

2. Pareiškėjas savo rašte Komisijai kelia klausimą dėl prof. A. K. veiksmų, galimai pažeidžiančių Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso 11.2 punktą, kuriame akademinės etikos pažeidimu įvardintas „studijų pasiekimų vertinimo ar vadovavimo funkcijų prisiėmimas šeimos nario, giminaičio ar kito artimo asmens atžvilgiu“. Komisija paaiškina, kad ši nuostata draudžia naudojantis užimamomis pareigomis ir/ar turima kitokio pobūdžio (pvz., dėstytojo studentams) įtaka priimti šališkus, kitam asmeniui (šeimos nariui ar kitam artimajam) naudingus ar jo padėti esmingai palengvinančius sprendimus. Itin griežtai vertintini vienasmeniškai artimojo ar šeimos nario atžvilgiu priimti sprendimai, ypač kada jie priimami esminiais šio asmens padėties ir statuso Universitete klausimais. Nepriimtina akademinės etikos požiūriu dažniausiai laikytinas ir dalyvavimas kolektyvinio darinio (tarybos, komiteto, komisijos ir t.t.) sprendime, kuris naudingas šeimos nariui ar kitam artimajam. Siekiant panaikinti galimai neetiškų ar šališkų sprendimų priėmimo galimybę bendruomenės nariams visais šiais atvejais rekomenduojama įvertinus atitinkamas aplinkybes deklaruoti galimą interesų konfliktą bei nuo tokių sprendimų savo šeimos narių, giminaičių ir kitų artimųjų atžvilgiu nusišalinti.

Iš kitos pusės, Komisija pažymi, kad akademinės etikos nepažeidžia sprendimai ir veiklos, kurie pagrįsti ne šališkais ir neetiškais pagrindais, o santykių dalyvių kompetencija ir išplaukia iš akademinės laisvės principo. Dėl šios priežasties šeimos narių darbas tame pačiame padalinyje, bendrai atliekami tyrimai ir rengiamos publikacijos, studijos padalinyje, kuriam vadovauja šeimos narys, savaime nėra laikomi akademinės etikos pažeidimais, o, priešingai, gana įprasta Universiteto tradicija.

3. Komisija atkreipia dėmesį, kad pagal visuotinai pripažintą bendrąjį teisės principą *lex retro non agit* (įstatymas atgal negalioja), galimi akademinės etikos pažeidimai turi būti vertinami vadovaujantis numanomo jų padarymo metu galiojusiais teisės aktais. Atsižvelgiant į šią nuostatą Komisija vertino 2012-2017 metais galimai prof. A. K. padarytus akademinės etikos pažeidimus tuo metu galiojusio, Vilniaus universiteto senato 2006 m. birželio 13 d. nutarimu (protokolo Nr. S-2006-05) patvirtinto, Akademinės etikos kodekso kontekste. 2006 m. Kodekso redakcijoje šiuo metu galiojančio Kodekso 11.2 p. nuostata nebuvo įtvirtinta, tačiau neetiškų sprendimų šeimos narių ir artimųjų atžvilgiu principas atsispindėjo keliuose skirtinguose punktuose (2.2 p. „Universiteto bendruomenės narių santykiai grindžiami /.../ nešališkumo /.../ principais“; 2.4.4 p. įtvirtintas draudimas naudotis „balsavimo teise, kai Universiteto savivaldos institucijose sprendžiamas /.../ klausimas, susijęs su šeimos nariu /.../, t.y., galintis sukelti viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktą“;

3.1.2 p. įtvirtintas draudimas prisiimti „dėstytojo vaidmenį“ šeimos nario atžvilgiu tais atvejais, kai galima išvengti tokio vaidmens).

Išvardintų 2006 m. Akademinės etikos kodekso nuostatų kontekste įvertinusi turimą informaciją (žr. šio sprendimo 2 pastraipą), Komisija nenustatė prof. A. K. veiksmuose akademinuose santykiuose su S. K. buvus akademinės etikos pažeidimų. Nenustačiusi akademinės etikos pažeidimo, Komisija toliau nepasisako ir dėl galimo šiurkštaus akademinės etikos pažeidimo traktavimo.

4. Komisija atkreipia dėmesį, kad vadovaujantis Komisijos nuostatų 39 punktu, Komisijos nuasmeninti sprendimai (ar jų santraukos ir apibendrinimai) skelbiami Universiteto interneto svetainėje. Komisija paaiškina, kad tokiu būdu siekiama aiškiau apibrėžti Universitete taikomus etiško elgesio standartus, supažindinti Universiteto bendruomenę su netinkamo ir netoleruotino elgesio pavyzdžiais, komisijų veiklos gerosios praktikos pavyzdžiais bei skatinti savo veikloje Universitete ir už jo ribų vadovautis Universitete įdiegtais ir puoselėjamais akademinės etikos principais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 14 ir 35.2 papunkčiais, Centrinė akademinės etikos komisija n u t a r i a

1. Konstatuoti, kad prof. A. K. veiksmuose akademinės etikos pažeidimų nustatyta nebuvo.

2. Skelbti nuasmenintą Komisijos sprendimą viešai.

Pirmininkė

doc. Vīgita Vėbraitė